

Nekrológ

Dr. KRETZOI Miklós
1907. 02. 09. – 2005. 03. 13.

2005. március 13-án, életének 99. évében elhunyt dr. KRETZOI Miklós paleontológus, geológus, a földtudományok doktora, a XX. század meghatározó jelentőségű, nemzetközileg elismert gerinces paleontológusa, 1956–1958 között a Magyar Állami Földtani Intézet igazgatója.

Budapesten született, festőművész házaspár egyetlen gyermekeként.

Elemi iskolai tanulmányait magántanulólként végezte, majd a budapesti Ciszterci-rend Szent Imre Főgimnáziumában tanult 1917–1925 között. Érettségi után a Pázmány Péter Tudományegyetem természetrajz–földrajz szakára iratkozott be, majd fél év múltán szabad bölcsészként folytatta tanulmányait.

Az 1927-es budapesti Nemzetközi Zoológiai Kongresszuson tartja első sikeres előadását, majd még egyetemistaként közreadja a jelenkori és kihalt macskafélékkel foglalkozó kutatásainak eredményeit.

1929-ben végez az egyetemen, 1930-ban egyetemi doktorátust szerez őslénytani, földtani és földrajz szaktárgyakból Pécsen.

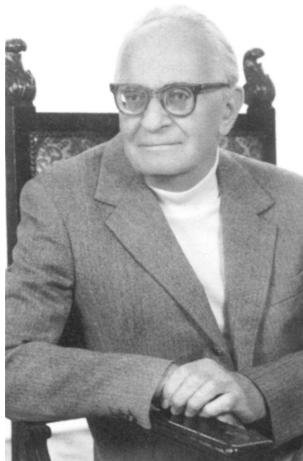
Egyetemista korától egészen 1933-ig díjazás nélküli önkéntes gyakornok a Földtani Intézetben.

1933–1941-ig térképező olajgeológus–geofizikusként dolgozik az újraindult petróleum-kutatásban a Dunántúlon (Eurogasco, majd MAORT).

1941–1950 között a Magyar Nemzeti Múzeumban paleontológus, 1942-től a Föld- és Őslénytár osztályvezetője. Mint muzeológus, gyűjteményi anyagokkal, elsősorban a magyar ősméreganyagokkal foglalkozik (feldolgozás és kiállítások), csak ritkán gyűjthet (ásatások Betfia, Gombaszög térségében).

1950-ben átléphetett a Földtani Intézet állományába, mint a gerinces őslénytani specialista, az Őslénytani Osztály vezetője. Kutatási módszere sajátos, a környezeti hatásokat alapul vevő fejlődéstörténeti szemlélete újszerű. Számtalan újonnan felfedezett, kihalt ősergincset ír le, megalkotja a negyedkor szárazföldi emlősökön alapuló rétegtanát.

1952-ben a földtani és ásványtani tudományok doktora lesz. Villányi-hegységi ásatásai alapján 1956-ban monográfiában dolgozza fel a hegység alsó-pleisztocén gerinces faunáit.

1956 szeptemberében fél évre elvállalja a Földtani Intézet igazgatói posztját, de 1958 februárjáig marad ezen a helyen. Az Intézetben az új, távlati térképezési tervekhez igazodó regionális, területi osztályokat és speciális laboratóriumi csoportokat hoz létre.

1958-tól kiemelt kutató a Földtani Intézetben, legfontosabb munkái ekkor a régészettel kapcsolatosak, Tata, Vértesszőlős, Érd paleolit lelőhelyeinek gerinces paleontológiai anyagát dolgozza fel. A rudabányai praeominida-kutatások 1967-ben kezdődnek, 1978-ig vezeti a világhírűvé váló ásátásokat, nevéhez fűződik a *Rudapithecus* leírása.

1970–1974 között tanszékvezető egyetemi tanár a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Állattani és Embertani Tanszékén, innen megy nyugdíjba 1974-ben.

Tudományos munkásságát folytatva két hatalmas munkával koronázza meg életművét. Elvégzi az emlősállatok teljes rendszertani–nevezéktani áttekintését, valamint lezárja a rudabányai prehominida-lelőhely leletanyagának monografikus feldolgozását. Előbbi munka 2000-ben, az utóbbi 2002-ben, 95 éves korában került kiadásra.

Életművéért 1992-ben Széchenyi-díjat kapott.

Kiváló tudós és pedagógus volt, munkatársai, tanítványai tisztelettel őrzik emlékét.

BREZSNYÁNSZKY Károly — SZENTPÉTERY Ildikó

Legfontosabb munkáiból:

- KRETZOI, M. 1929: Materialien zur phylogenetischen Klassifikation der Aeluroideen. – X. Congress International de Zoologie, 1927, Budapest, 1293–1355.
- KRETZOI M. 1929: Felida tanulmányok /2. Aeluroidea Közlemény/. – *A Magyar Királyi Földtani Intézet Alkalmi Kiadványa*, Budapest, 1–22.
- KRETZOI, M. 1941: Ösemelősmaradványok Betfiáról. – *Földtani Közlöny* 71, 235–261.
- KRETZOI M. 1953: A negyedkor taglalása gerinces fauna alapján. – *A Magyar Tudományos Akadémia Műszaki Tudományok Osztálya Földtani Bizottsága által 1952. szeptember 26–28-án tartott Alföldi Kongresszusa*, Budapest, Alföldi Tanulmányok, 89–99.
- KRETZOI M. 1956: A Villányi hegység alsó-pleisztocén gerinces-faunái. = Die altpleistozänen Wirbeltierfaunen des Villányer Gebirges. – *Geologica Hungarica. Series Palaeontologica* 27, 264 p.
- KRETZOI M. 1961a: A diósi gerinces-fauna és a miocén–pliocén határ kérdése. – *Földtani Közlöny* 91/2, 208–214.
- KRETZOI, M 1961b: Die Wirbeltierfauna von Diósd und die Frage der Miozän–Pliozän–Grenze. – *Földtani Közlöny* 91/2, 214–216.
- KRETZOI, M. 1964: Die Wirbeltierfauna des Travertinkomplexes von Tata. – In: VÉRTES, L: Tata, eine mittelpaläolithische Travertin-Siedlung in Ungarn, Budapest, Akadémiai Kiadó, 105–126.
- KRETZOI, M. 1964: A gerinces állatok fejlődése. – In: Tasnádi Kubacska A.(szerk.): Az élővilág fejlődéstörténete. Budapest, Gondolat, 351–545.
- KRETZOI, M., VÉRTES, L, 1964: Die Ausgrabungen der mindel-zeitlichen (Biharien-) Urmensiedlung in Vértesszöllős. – *Acta Geologica* 8/1–4, 313–317.
- KRETZOI, M., GÁBORI-CSÁNK, V. 1968: Zoologie archéologique. – In: GÁBORI-CSÁNK, V.: La station paléolithique moyen d'Érd. – Budapest, Akadémiai Kiadó, 223–244.
- KRETZOI, M. 1969a: Geschichte der Primaten und der Hominisation. – *Symposia Biologica Hungarica* 9, Budapest, Akadémiai Kiadó. 23–31.
- KRETZOI M. 1969b: A magyarországi quarter és pliocén szárazföldi biosztratigráfiájának vázlata. – *Földrajzi Közlemények* 17/3, 179–198.

- KRETZOI, M. 1975: New ramapithecines and *Pliopithecus* from the Lower Pliocene of Rudabánya in northeastern Hungary. – *Nature* **257**, 578–581.
- KRETZOI, M., PÉCSI, M. 1980: Pliocene and Pleistocene development and Chronology of the Pannonian Basin. – *Acta Geologica* **22**, 3–32.
- KRETZOI, M., PÉCSI, M. 1982: Pliocene and Quaternary chronostratigraphy and continental surface development of the Pannonian Basin. – In: PÉCSI, M. (szerk.): Quaternary studies in Hungary. *Elmélet – Módszer – Gyakorlat*, **24**, 11–42.
- KRETZOI, M., PÉCSI, M. 1982: A Pannóniai-medence pliocén és pleisztocén időszakának tagolása. – *Földrajzi Közlemények* **30/4**, 300–326.
- KRETZOI, M., DOBOSI, V. T. (eds) 1990: Vértesszőlős. Site, Man and Culture. – Budapest, Akadémiai Kiadó, 554 p.
- KRETZOI, M. 2000: Index generum et subgenerum Mammalium. Leiden, 2000, Backhuys Publ. Sect 1. XVI, 433 p. Sect 2. 434–726. – *Fossilium Catalogus. I: Animalia. Pars 137*.
- KRETZOI, M. 2002: The Fossil Hominoids of Rudabánya (Northeastern Hungary) and Early Hominization. – Budapest, Hungarian National Museum, XXII, 287 p.